חידושי הרי"מ על התורה — ויגש

ויגש אליו. פי' בזה"ק סמיכות גאולה לתפלה. שבפ' מקודם אמר מה נאמר כו' נדבר כו' שא"י לפתוח פיו מצד שמצא עונו. רק מ"מ הננו עבדים לאדוני היינו שהגם שאין ע"י שלנו. נק' עבדים שעל ידינו נגלה כבוד הש"י בעולם. ונעשה רצונו ית'. הגם שאין הרצון בשלימות להיות נק' בנים עכ"ז עבדים אנחנו להש"י. ובזה יוכל להתחזק לבקש רצון מהש"י. עד שפועלים שהש"י עונה אשר כו' הגביע שהוא הצדיק שבדור גימ' צדיק גם הוא שהכום של ברכה בידו הוא יהי' לי עבד כו'. עלו לשלום כו'. שהעלי' יהיה למי שהשלום שלו ונהיה בחי' בנים אביכם כו'. וזה שאמר הבוחר בעמו ישראל באהבה כמ"ש אר"י ז"ל שע"י אהבה של הש"י אלינו שמעוררים עי"כ נוכל לעורר אהבה אצלינו אליו ית'. שבל"ז איך יגיע ב"ו לאהבת הש"י וזה שפועל אח"כ ויגש כו' בי אדוני כמ"ש האר"י ז"ל שהשם בי והיינו שם ה' נק' עלינו עי"ז ידבר נא כו'. הוא כמ"ש ה' שפתי תפתח ובלחש באזני כו'. ואל יחר כו' הוא פסוק יהיו לרצון אמרי פי שתיקנו חז"ל אלו הב' פסוקים לתפילה. שאל כו' לכם אב כו'. הוא מה שואל כו' כ"א ליראה. או אח. דביקות. ונאמר כו' אב זקן. הוא שבא לידי זקנה שהיצה"ר זקן וכו' וילד כו' שהוא מיצה"ט קטן מעט אותו התחדשות. ותאמר כו' הורידוהו אלי. היינו אותו מעט התחדשות שמרגיש גם שהוא הארה קטנה והוא למעלה מהשמש. כדכ' אין כל כו'. הורידוהו שנתנהג ע"י הארה הנ"ל כל המעשים שבעה"ז שיהי' אלי לשמי ית'. ואשימה עיני כו'. כדכ' עין ה' כו' ליראיו כו'. לא יוכל כו' לעזוב כו'. כי במחשבה מקושר להש"י בירידה יש סכנה לבא לשבירה ח"ו. כמ"ש וימלוך וימת כו'. לא תראו פני כו' שא"א בלא"ה לראות פני השכינה כי בריאת האדם לכך שירד ויעלה כנ"ל:

ויסע כו' זבחי' לאלהי אביו יצחק כו'. עיין רמב"ן שתמוה. גם המדרש שהביא רש"י ז"ל. וגבי זבחים לא מצינו רק ה' כמ"ש בזה"ק. ונראה שבזה דחה את עשו מאביו דכ' וילך אל כו' מפני יעקב שלא רצה בשט"ח גר יהי' זרעך. והוא הולך עתה לשלם השט"ח בשמחה. ויזבח כו' לאלהי אביו יצחק שנק' אלהי יצחק בבחי' אבי יעקב זהו ה' המיוחד ב"ה וב"ש. והוצרך לפייס שאותן כ"ב שנים הי' בשביל כיבוד אב. והיה גלות עצום שהיה סבור שח"ו נדחה כי ארד כו' ואמר למה הרעותם לפי שהיה סבור שירד ממדרגתו וזה פי' למה כנ"ל נסתרה דרכי מה' וח"ו לפרש כמו שסבורים העולם. רק הי' סבור שהוא בבחי' הסתר פנים כדכ' ואנכי הסתר אסתיר כו' וכשהאדם בבחי' זו מזיק כשעושין לו רע עפ"י הטבע כי אין ראוי לנס. ואם הי' יודע האמת שלא היה שום גירעון ח"ו אדרבה יתרון. רק שהיה מפתח לבנים. שהוא עיקר התורה כ"ב אותיות אש ש' ע"ג אש לבנה כ"ב שנים אצל לבן ואח"כ נגד אדום. וכמו שתיקן ת' ערבית בבאר שבע כשירד מא"י לחרן שיהי' קיום לנו בגלות גם בחושך כן היה אלו כ"ב שנים כמ"ש במדרש בימי אחשורוש אלולי שנסמכה דעתם לדעת הזקן כו'. בחי' הסתר כו' כ"ש חז"ל אסתר מה"ת והיו סבורין שנדחין ח"ו והושיע לנו הש"י ונהפך

לאורה ושמחה וכן בגלותינו עתה. ועתה ותחי ריח כו' וראה שהיה הכל לטובה למפרע ההסתר וכל הענינים מיוסף וראה שגם מידת דינו של הקב"ה ג"כ רק לטובת ישראל. ובזמן הגאולה שלימה יהיה ג"כ כנ"ל שנראה למפרע שכל עניני הגלות היה לטובתינו ויתברר איך ומה כל פרט ופרט. ולא יכנף עוד כו' [וענהו הש"י אנכי ה' אלהי אביך שבחסד כנ"ל] וממילא כמ"ש בזה"ק סבא דמשפטים זבחי כו' הטיבה ברצונך כו' אז תחפוץ זבחי צדק. אז בעת הגאולה שייך זבחים לשם א' כי אין שום חשש שיתאחזו אלהים ע"ש. וכמו כן הי' עתה לישראל שזבח זבחים לא' ואין שום חשש כי אלוהי אביו יצחק. ורצה להתקשר בגאולה קודם הגלות כמ"ש במדרש שהקדים מעשה יהודה ופרץ שעד שלא נולד משעבד א' נולד גואל האחרון שהקב"ה מקדים רפואה. וזה שרצה יעקב שילך אתו בגלות מיד בחי' הגאולה וענהו הש"י במראות הלילה שהוא הגלות אנכי ארד עמך כנ"ל ממילא אעלך גם עלה ביתרון גדול מאד שיהי' עלי' אחר עלי' ואותו הגוי גדול שהובטח אאע"ה ואעשך לגוי גדול כו' יהי' במצרים:

כמה ימי כו' שלשים ומאת כו' מעט ורעים כו' ולא השיגו כו' בימי מגוריהם כו'. הוא תמוה כמ"ש הרמב"ן לא ידעתי טעם להתנצלות הזה בפני המלך ע"ש. חנני השי"ת ע"פ שכ' אר"י ז"ל שתיקן ק"ל שנים מאדם וזה מעט ורעים וי"ז שנים במצרים שגימ' טוב ע"ש. והפי' שבירר התערובות טו"ר. אולם לא רצה כלל לכנוס בבחי' הטוב לגלות ת"י פרעה ח"ו וכמו שבחי' יעקב דעת טוב מושל על מצרים ופרעה עצמו אמר טוב ארץ מצרים לכם הוא. רק בבחי' מעט ורעים הק"ל שנה שצריכין עוד בירור אחר בירור ובבחי' זו יורד לגור. ולא השיגו כו'. שהוא דעת תפארת יסוד שיש לו בחי' שלמעלה מאבותיו ורוצה לגור רק בבחי' שאינו משיג. ימי היינו הארה של אבותיו ובחי' מעט הוא העומד נגד האומות כדכתיב לא מרובכם כו' המעט מכל העמים ופי' רבותינו ז"ל שממעיטים עצמם עי"ז והוא בחי' יעקב וישראל שרית עם כו':